

Rekenkameronderzoek afgerond: "Effectiviteit integratiebeleid gemeente Amersfoort"

De onafhankelijke rekenkamer van de gemeente Amersfoort heeft onderzoek gedaan naar het integratiebeleid van de gemeente. De rekenkamer wilde met het onderzoek inzicht krijgen in hoe integratie tegenwoordig is vormgegeven. Op dinsdag 12 december 2017 is het rekenkamerrapport aangeboden aan de voorzitter van de gemeenteraad.

Achtergrond

Integratie is tegenwoordig geen apart beleidsveld meer maar verweven in diverse beleidsvelden. De rekenkamer wilde daar inzicht in krijgen. De thema's huisvesting, taalonderwijs en participatie staan centraal in het onderzoek, omdat deze erg belangrijk zijn voor succesvolle integratie. In het onderzoek is ook gekeken naar de resultaten en naar de financiële middelen die beschikbaar zijn voor integratie. Voor het onderzoek zijn beleidsstukken bestudeerd en gesprekken gevoerd met wethouders en organisaties. Daarnaast is gesproken met nieuwkomers, waaronder statushouders, en met vrijwilligers. De rekenkamer heeft naast het onderzoeksrapport een korte compilatie gemaakt van de onderzoeksuitkomsten. Deze documenten zijn te vinden op www.amersfoort.nl/rekenkamer.

Succesfactoren integratie

Uit het rekenkameronderzoek blijkt dat het integratiebeleid diverse succesfactoren kent. Bijvoorbeeld de combinatie van hulp aan statushouders bij huisvesting met begeleiding bij praktische zaken. Ook het nauwe contact met woningcorporaties en de gezamenlijke inspanningen om de woningvoorraad te vergroten is van cruciaal belang. Daarnaast is de actieve regie die de gemeente blijft voeren bij inburgering, terwijl gemeenten volgens de wet sinds 2013 hier geen rol meer bij hebben en nieuwkomers zelf verantwoordelijk zijn, positief voor de integratie van nieuwkomers. Door de combinatie van taken bij NVA¹ is inburgering meer dan taalverwerving, door het verplichte aanbod van trajectbegeleiding wordt geïnvesteerd in het participeren in de maatschappij. Ook is er in Amersfoort directe focus op uitstroom naar werk of andere participatie.

Belemmeringen bij integratie

De rekenkamer ziet ook belemmeringen. Binnen het thema huisvesting is het tekort aan sociale huisvesting een belemmering. Specifiek ex-AMV'ers (alleenstaande nieuwkomers die net 18 jaar zijn geworden) vinden lastig passende woonruimte. Woningen passen soms niet bij de gezinsgrootte van nieuwkomers en ondanks inspanningen van NVA en corporaties om statushouders gespreid door de stad te huisvesten is er toch enige concentratie. Incidenteel is er overlast, door andere woon- en leefpatronen van sommige groepen statushouders, in het bijzonder Eritreeërs en Somaliërs.

Bij het thema taalonderwijs blijkt dat taallessen niet voldoende zijn om volwaardig te kunnen deelnemen in de maatschappij. Nieuwkomers hebben behoefte aan extra ondersteuning. Informele taalaanbieders springen hierop in, maar gaan gebukt onder grote belangstelling. Daarnaast zijn niet alle nieuwkomers in beeld bij de taalaanbieders, omdat sommige (vooral gezinsmigranten) zich zelf voorbereiden op het inburgeringsexamen. Onduidelijk is hoe het deze groep vergaat. Tot slot leidt de combinatie van taken bij NVA ertoe dat andere taalaanbieders grotendeels buiten beeld blijven. Inburgeraars hebben een vrije keuze, maar doordat statushouders trajecten volgen bij NVA kiezen zij ook voor de taallessen van NVA.

¹ NVA centrum voor integratie en participatie is door de gemeente gepositioneerd als centrale partij in de uitvoering van het integratiebeleid. NVA is betrokken bij alle thema's uit het onderzoek. NVA biedt trajecten aan nieuwkomers, vooral statushouders, maatschappelijke begeleiding, activiteiten en begeleiding naar participatie. Zowel NVA als een aantal andere partijen bieden taallessen aan.

Bij het thema participatie blijkt uit het onderzoek dat de stap van inburgering naar een vervolgopleiding moeilijk is, vooral door de eisen die onderwijsinstellingen aan de taalvaardigheid stellen. De weg voor nieuwkomers naar werk is nog altijd problematisch. Daarnaast is gebleken dat de maatschappelijke begeleiding vanuit NVA niet zonder problemen verloopt. Als gevolg van de soms beperkte tijd van vrijwilligers en stagiairs bij NVA en hun hoge verloop, ontstaan problemen in capaciteit en continuïteit. Ook zijn nieuwkomers zonder uitkering in mindere mate in beeld bij de gemeente en NVA. Onduidelijk is hoe het hen bij de participatie vergaat. Een andere belemmering is dat er onvoldoende participatieplekken (taalstages en werkervaringsplaatsen) zijn voor nieuwkomers. Tot slot vormt ook het feit dat de infrastructuur op wijkniveau (de sociale wijkteams en Indebuurt033) nog in ontwikkeling is een belemmering bij integratie.

Resultaten en middelen

De rekenkamer heeft ook naar de resultaten gekeken op de drie thema's. Omdat ook andere factoren meespelen worden de resultaten niet alleen door het beleid bepaald. Hierbij valt te denken aan de beperkte capaciteit bij veel nieuwkomers om snel en op een hoog taalniveau in te burgeren en de beperkte beschikbaarheid van geschikte huisvesting en passend werk voor nieuwkomers. In het onderzoek is daarnaast gekeken naar de beschikbare middelen voor integratie en de besteding van die gelden. Daarbij is het de rekenkamer opgevallen dat de reserves bij NVA, die opgebouwd zijn uit gemeentelijke subsidies uit het verleden, significant van omvang zijn.

Aanbevelingen

De rekenkamer doet het college van B&W aanbevelingen om het beleid en het proces rond integratie te verbeteren. Deze zijn gericht op het geven van voorlichting over het beschikbare ondersteuningsaanbod, het in kaart brengen van verantwoordelijkheden en het zicht krijgen op nieuwkomers die niet onder de begeleiding van gemeente of NVA vallen. Daarnaast doet de rekenkamer specifieke aanbevelingen voor de huisvesting van nieuwkomers, gericht op passende huisvesting en blijvende alertheid op evenwichtige spreiding over de stad. Ook doet de rekenkamer specifieke aanbevelingen om het formele en informele taalonderwijs te verbeteren.

Op het vlak van participatie doet de rekenkamer aanbevelingen om de maatschappelijke begeleiding van de nieuwkomers te verbeteren en actief te blijven inzetten in de bemiddeling naar werk, stages en werkervaringsplekken. Om te voorkomen dat vrijwilligersorganisaties overbelast raken doet de rekenkamer de aanbeveling om hierover contact met deze organisaties te leggen en te zoeken naar een oplossing. Daarnaast adviseert de rekenkamer om de (mogelijke) rol van Indebuurt033 bij integratie bij het toewijzen van diens subsidies aan wijkinitiatieven na te gaan.

Ook beveelt de rekenkamer aan om extra aandacht te schenken aan de meest kwetsbare nieuwkomers. Tot slot beveelt de rekenkamer het college aan om met NVA heldere afspraken te maken over de besteding van de opgebouwde reserves van 3,4 miljoen euro.

Vervolg

De gemeenteraad bespreekt het onderzoeksrapport op 9 januari 2018 en besluit daarna over de aanbevelingen.

Rekenkamer

De gemeente Amersfoort heeft een rekenkamer. Dit is een onafhankelijk orgaan met als taak het toetsen van het door de gemeente gevoerde bestuur. De rekenkamer voert onderzoeken uit en doet naar aanleiding daarvan aanbevelingen. De gemeenteraad besluit over deze aanbevelingen.